

Отже, нетрадиційні методи фізкультурно-оздоровчої роботи полягають у використанні новітніх і незвичних форм фізичної активності, що відрізняються від класичних підходів. Вони враховують індивідуальні особливості розвитку дитини, її емоційний стан і потреби в активній діяльності. Такі методи спрямовані на стимулювання різних фізичних та психологічних аспектів, включаючи розвиток координації, гнучкості, витривалості, а також емоційного комфорту і соціальної взаємодії.

### **Список використаних джерел**

4. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч.-метод. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Харків : «ОВС», 2013. 240 с.
5. Пасічник В., Петрина Р. Сучасні підходи щодо поєднання фізичного і розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку. *Молода спортивна наука України*. 2012. Т. 2. С. 150-155.
6. Пахальчук Н. О., Мируха О. І., Романенко Г. М. Педагогічні умови активізації рухової дітей. *Молодий вчений*. № 5.2 (69.2), травень 2019. С. 72-75.
7. Петренко Г. В. Сучасні технології у здоров'яорієнтованому фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку. *Наука і освіта*. 2013. № 4. С. 169-171.

*Анастасія Дячук,  
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»  
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,  
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний  
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

### **ПЕДАГОГІКА МИРУ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ**

Історія України нерозривно пов'язана з постійною боротьбою за запобігання війнам, роззброєння та утвердження стабільного миру. Зовнішньополітичний курс держави з моменту проголошення незалежності повністю відповідає національним інтересам та сподіванням як українського народу, так і міжнародної спільноти. Сучасне покоління освітян сформувалося в період

національного самоствердження, який охоплює два революційні зрушення та триває в умовах повномасштабної війни, спричиненої збройною агресією Російської Федерації.

За таких обставин стратегічним орієнтиром педагогічної науки має стати утвердження освіти, заснованої на ідеях педагогіки миру, гуманізму, толерантності та добра. У цьому контексті педагогіка миру виступає не лише актуальним, а й необхідним компонентом освітнього процесу, особливо з огляду на трагічні події 2022 року, коли військове вторгнення ворога призвело до численних людських втрат, руйнування інфраструктури та психологічних травм у дітей. В умовах воєнного стану, з огляду на загрози денаціоналізації та втрати державного суверенітету, нагальною є потреба оновлення форм і методів громадянського виховання, спрямованих на становлення нової генерації українців, які поділяють національні та європейські цінності.

Наукова думка одностайно наголошує на необхідності формування ідеальної моделі світобудови, в основі якої – гуманізм, духовність, ненасильство й моральна відповідальність, що мають стати підґрунтям для подальшого розвитку цивілізації.

Ідеї виховання в дусі миру мають давнє походження: ще в античні часи мислителі закладали основи гуманістичного підходу до формування особистості. Так, Демокріт наголошував на важливості морального переконання замість примусу як ефективного засобу впливу на дитину. У новітні часи ідеї ненасильництва, гуманізму, духовного зростання й культурного служіння людству активно пропагував Микола Реріх. Його творчість і філософські погляди, втілені зокрема у проєкті «Пакт Реріха» та творах «Жива етика» й «Агнія Йога», стали потужним джерелом формування педагогіки миру, в основі якої лежать принципи духовності, етичної самосвідомості та неприйняття насильства як методу соціального впливу [1, с. 6].

Моральні категорії добра і зла осмислюються у взаємозв'язку з гуманністю, демократизмом, свободою та толерантністю, що є визначальною професійною якістю педагога. Толерантність у педагогічному контексті ґрунтується на особистісно орієнтованому гуманістичному підході, який визнає

унікальність кожної дитини та потребує поваги до різноманіття думок і неупередженого ставлення. Концепція педагогіки миру передбачає відмову від насильства як форми виховного впливу, акцентуючи на самовихованні, самодисципліні та моральному саморозвитку. Ідеї Я. Корчака підкреслюють перевагу добра, що проявляється через емпатію, співчуття та глибоке розуміння інших. На його думку, діти за своєю природою обирають мир, а добро є значно сильнішим за зло. Аналогічні погляди висловлював В. Сухомлинський, який наголошував на реальній любові до людини через конкретну турботу про ближнього. Він розглядав казку як ефективний засіб морального виховання в умовах життєвих випробувань, особливо для дітей, постраждалих від війни. Ідеї Ш. Амонашвілі також акцентують на гуманістичному баченні вчителя як творця особистості, що формує в дитині духовну сутність. Педагогіка миру в цьому контексті постає як відповідь на кризу цінностей та засіб формування морально відповідального громадянина. У нинішніх умовах війни в Україні ці ідеї набувають особливої актуальності, адже освіта має не лише транслювати знання, а й виступати чинником духовного опору, утвердження правди й добра [3].

Необхідність переосмислення понять війни і миру з урахуванням новітніх національних та глобальних викликів визначає актуальність виховання миролюбства як світоглядної парадигми, що має стати основою суспільної адаптації. У цьому процесі важливу роль відіграє освіта, спроможна інтегрувати політичні, економічні, соціокультурні й духовні чинники задля формування культури миру. Науково-педагогічні дослідження підтверджують наявність значного досвіду виховання дітей на засадах миру, починаючи з дошкільного віку.

Сучасне розуміння миру охоплює не лише політичну чи правову площину, а й духовно-етичний вимір, який сьогодні є пріоритетним. Саме він визначає суть виховання в дусі миру як пряму педагогічної діяльності, орієнтованого на моральну, соціальну та духовну підготовку особистості до активної участі в утвердженні стабільності, міжнаціонального порозуміння та прав людини [2].

Поняття «виховання в душі миру» охоплює такі терміни, як «педагогіка миру», «миротворче виховання» та «глобальне виховання», що взаємопов'язані з формуванням у свідомості особистості ідей мирного співіснування. Згідно з науковим підходом І. Беха, фундаментальними засадами виховання в цьому контексті є визнання людини як найвищої цінності цивілізації, утвердження свободи та прав людини як універсальних категорій, толерантність до прав і культурних особливостей інших народів як умова запобігання конфліктам, а також дотримання гуманістичних і справедливих принципів взаємин між людьми. Нетолерантність до порушень прав людини розглядається як необхідна умова збереження миру та глобальної стабільності.

У науковому дискурсі педагогічна концепція академіка С.Дем'янчука посідає особливе місце в контексті розвитку педагогіки миру. Як видатний учений і засновник приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука», він запропонував цілісну філософсько-педагогічну систему, в якій ідеї миру розглядалися як фундаментальна основа освітнього процесу [2].

У своїх працях видатний учений трактував мир не лише як суспільно-політичну категорію, а передусім як особистісну якість, що формується через виховання й освіту. Мир постає у його концепції як вища мета освітнього процесу, що передбачає гармонійне поєднання інтелектуального, емоційного та морального розвитку особистості. Учений обґрунтовував необхідність спрямування освіти на формування гуманістичних цінностей, таких як толерантність, відповідальність, співчуття, повага до людської гідності та прагнення до ненасильницького розв'язання конфліктів. Особливу увагу в його науковій спадщині приділено гуманізації освіти, що передбачає переорієнтацію освітнього середовища з авторитарної моделі на особистісно-орієнтовану. Дем'янчук підкреслював роль учителя як носія ідеалів миру, моральності та духовності, здатного власним прикладом формувати в учнів відповідні світоглядні орієнтири. Він наголошував на важливості розвитку емоційної сфери особистості, що є передумовою

досягнення внутрішньої злагоди та здатності до миротворчої діяльності.

Заснований ним університет є не лише освітнім, а й світоглядним простором, у якому реалізовувалася ідея діалогу культур, міжетнічного порозуміння та формування відповідального громадянина. В університеті функціонує єдиний в Україні Музей миру, щорічно (упродовж 29 років) проводяться Міжнародні учнівські громадські читання «Я голосую за мир» [4].

Таким чином, педагогіка миру у трактуванні Степана Дем'янчука – це не лише система виховних впливів, але й філософія освіти, яка формує людину з глибоким внутрішнім переконанням у цінності миру як базової засади особистісного й суспільного буття.

### Список використаних джерел

5. Андрущенко В. Педагогіка миру: актуальність теорії та практики. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 5–12.
6. Виховання в дусі миру як пріоритетний напрям роботи викладачів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука / А.С. Дем'янчук, О.О. Марчук, Л.Б. Мельничук, О.М. Петрук. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць*. № 2(20). Рівне : РВЦ МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 21-27.
7. Пагута Т.І. Теоретичні засади виховання підростаючого покоління на ідеях миру. *Науковий часопис НПУ ім. Н.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 2019. Випуск 69. С. 157-160.
8. Я голосую за мир! *Матеріали XXVIII Міжнародних громадських учнівських читань*. Рівне: МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2024. 233 с.